

Lausunto Helsingin hallinto-oikeudelle koskien valitusta Loviisan kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunnan päätöksestä 13.2.2025 § 8

RAYML 08.05.2025 § 31
773/11.03.05/2024

Valmistelija

ympäristöpäällikkö Heidi Lyytikäinen, puh. 0440 555 373

Helsingin hallinto-oikeus pyytää rakennus- ja ympäristölautakunnan lausuntoa valituksesta, joka koskee rakennus- ja ympäristölautakunnan päätöstä 13.2.2025 § 8. Lausunnon lisäksi hallinto-oikeus pyytää toimittamaan hallinto-oikeudelle kaikki valituksen kohteena olevan päätöksen perusteena olevat asiakirjat.

Valituksessa kyseenalaistetaan päätöksen perusteluiden lisäksi asian valmisteluun liittyneet menettelyt.

Oheisaineisto: Valituksen liitteet

Liitteet 22

22-01 Valitus 13.2.2025

22-02 Lausunto 31.3.2025

22-03 Luettelo Helsingin hallinto-oikeudelle toimitettavista asiakirjoista

Esittelijä

Ympäristöpäällikkö Heidi Lyytikäinen

Ehdotus

Rakennus- ja ympäristölautakunta antaa Helsingin hallinto-oikeudelle seuraavan lausunnon (diaarinumero 1393/03.04.04.04.24/2025):

Yleistä:

Kataja on Suomen lajitietokeskuksen (laji.fi) ylläpitämän lajitiedon mukaan valoa vaativa kasvi. Elinympäristöihin kuuluvat muun muassa kangasmetsät, kalliot, laidunmaat ja tienvieret. Katajat kasvavat avoimessa ja valoisassa ympäristössä suurikokoisiksi ja tuuheiksi. Kataja on pitkäikäinen, ja voi elää yli 400-vuotiaaksi. Vanhin Suomessa kasvanut kataja eli yli 1 000-vuotiaaksi.

Loviisassa on yhteensä noin 60 luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettua luonnonmuistomerkkiä. Rauhoituspäätökset on tehty vuosina 1924–2007, ja kuusi näistä päätöksistä koskee yhden tai useamman katajan rauhoittamista (LH 2564, LH 7547, LH 9543, LH 1829, LH 7684 ja LH 904, yhteensä 9 katajaa). Näistä katajista on ympäristönsuojeluyksikön vuonna 2017 tekemässä kartoituksessa löytynyt kuusi katajaa, joko hengissä, keloutuneena tai lahoamisvaiheessa. Kaikki vuonna 1924 rauhoitetut katajat löytyivät vuonna 2017 maastosta elossa tai keloutuneena.

Loviisan luonnonmuistomerkkeinä rauhoitetut katajat ovat (tai ovat olleet) kaikki huomattavan suurikokoisia ja paksurunkoisia. Katajat ovat rauhoitushetkellä kasvaneet niille tavanomaisessa avoimessa ympäristössä ja niillä on ollut maisemallinen arvo.

Rauhoitettujen luonnonmuistomerkkien lisäksi Loviisassa kasvaa runsaasti muitakin maisemallisesti merkittäviä iäkkäitä ja suurikokoisia katajia. Tällaisia katajia on muun muassa Segersbyn, Malmgårdin ja Rönnäsin alueiden valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkailla perinnebiotoopeilla sekä lukuisissa muissa avoimissa ympäristöissä.

Luonnonsuojelulain 95. §:n kriteerit:

Luonnonsuojelulain (LSL:n) 95. §:n 1. momentin mukaan luonnonmuodostuma voidaan määrätä rauhoitetuksi luonnonmuistomeriksi, jos suojelulle saman momentin mukaisen syyn vuoksi (erityinen kauneus, harvinaisuus, maisemallinen merkittävyys, tieteellinen arvo) on erityisesti aihetta. Kriteerit luonnonmuistomerkin rauhoittamiseksi ovat siis korkeat, eikä hakijalla ole subjektiivista oikeutta saada myönteistä rauhoittamispäätöstä. Rakennus- ja ympäristölautakunta on päätöksessään 13.2.2025 § 8 todennut, että rauhoittamisen kriteereistä ei yksikään täyty.

Luonnonmuodostuma

Rakennus- ja ympäristölautakunta on päätöksessään todennut, että Pitkäniityntien kataja-aita ei ole luonnonmuodostuma. Katajat kasvavat tiiviissä ja suorassa rivissä tontin rajalla tavalla, joka ei ole katajalle luontainen. Koska tätä tulkintaa on edelleen kyseenalaistettu valituksessa, on katajien historiaa selvitetty tarkemmin. Katajat istuttaneiden sukulainen on lausunut, että hänen isovanhempansa ovat istuttaneet kataja-aidan, ja tämä on todennäköisesti tapahtunut 1950-luvulla talon rakentamisen jälkeen. Kataja-aitaa on sen jälkeen tarpeen vaatiessa hoidettu muun muassa leikkaamalla.

Vaikka joissain kunnissa on rauhoitettu luonnonmuodostelmien lisäksi myös istutettuja puita, tämä ei tarkoita sitä, että LSL:n 95. §:n 1. momentin sanamuotoa pitäisi kautta linjan tulkita laveasti. Loviisassa on rauhoitettu useita pihapiireissä kasvavia puita, mutta puiden ikä/koko rauhoitushetkellä huomioiden ne lienevät luontaisesti paikalla kasvavia.

Valituksessa on mainittu ja siihen on liitetty Vantaan Nissbackaa koskeva luonnonmuistomerkkipäätös. Kyseessä olevasta päätöksestä ilmenee selkeästi, että päätöksellä on rauhoitettu vain puita. Maareliefi on suojeltu myöhemmin asemakaavassa.

Kauneus

Pitkäniityntien katajat ovat kasvaneet luonnossa kasvaviin katajiin verrattuna varsin lähekkäin, ja niiden elintilaa rajoittavat ja niitä varjostavat tämän lisäksi pensasaidan muut puut. Ainakin kolme katajaa on hakemuksen mukaan jo kuollut suhteellisen nuoresta iästään huolimatta. Tämä johtunee ahtaasta ja varjoisasta kasvuympäristöstä. Kataja-aidassa on lähimpänä tontin liittymää vain yksi kataja, jolla on ollut riittävästi elintilaa ja valoa kasvaa suurikokoiseksi ja tuuheaksi. Tämä käy ilmi hakemukseen liitetystä 30.11.2024 otetuista kuvista, jotka rakennus- ja ympäristölautakunnalla on ollut käytössään.

Kauneus on subjektiivinen käsite, mutta hyvin voivat ja tuuheat katajat lienevät yleisen käsityksen mukaan kauniimpia kuin harvaoksaistat katajat.

Harvinaisuus

Helsingin yliopiston luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämien levinneisyyskarttojen mukaan katajan prosenttifrekvenssi koko maan tasolla on yhden neliökilometrin ruudulla 95. Toisin sanoen laji on erittäin yleinen koko maassa, mukaan lukien Loviisassa, kuten edellä on todettu.

Loviisassa on luonnonmuistomerkkeinä rauhoitettu joitain harvinaisia puita, esimerkkinä vuosina 1968 (LH 10126) ja 1980 (LH 3230a) rauhoitetut kynäjalavat.

Pitkäniityntien katajat eivät katajiksi ole esimerkiksi harvinaisen vanhoja tai kookkaita. Katajilla ei myöskään ole harvinaista kasvutapaa.

Maisemallinen merkittävyys

Maisemallisten arvojen takia rauhoitetut luonnonmuistomerkit ovat usein suurikokoisia puita tai kiviä, jotka ovat maaston hallitsevia elementtejä. Loviisassa tällaisia ovat esimerkiksi vuonna 1927 rauhoitettu Hudön mänty (LH 1744), vuonna 1965 rauhoitettu Ollaksen tammi (LH 9945) ja vuonna 1968 rauhoitettu Ekebon saarni (LH 3648, päätös rauetettu vuonna 2022).

Vanhoja, suurikokoisia ja maisemallisesti merkittäviä katajia esiintyy Loviisan alueella runsaasti. Pitkäniityntien kataja-aita ei ole edellä mainittuihin puihin tai katajiin verrattuna maisemaa hallitseva elementti tai maisemallisesti merkittävä, varsinkin kun katajien seassa kasvaa runsaasti myös muita puita (esimerkiksi vaahteraa ja pihlajaa) mistä johtuen katajia on kesäaikaan osin vaikea erottaa.

Tieteellinen arvo

Luonnonmuistomerkin tieteellinen arvo voi puiden kohdalla perustua esimerkiksi harvinaiseen kasvutapaan, merkittävään kokoon, huomattavaan ikään tai harvinaiseen mutaatioon. Loviisassa tällaisia ovat esimerkiksi vuosina 1961, 1964, 1968 ja 2007 rauhoitetut käärme- tai kampakuuset (LH 5856, LH 317, LH 10127, Loviisan kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta 7.6.2007 § 17) ja vuonna 1993 rauhoitettu kaksoismänty (Ruotsinpyhtään kunnanvaltuusto 25.1.1993 § 30). Pitkäniityntien kataja-aidalla ei ole tällaisia luonnonsuojelulain tarkoittamia tieteellisiä arvoja.

Kuuleminen:

Kuulemiseen liittyen päätöksessä 13.2.2025 § 8 todetun lisäksi rakennus- ja ympäristölautakunta toteaa, että Loviisan kaupungin nettisivuilla on monen muun kunnan (esim. Sipoo, Inkoo, Kerava, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula) tavoin ohjeistettu luonnonmuistomerkkihakemusten yhteydessä hakijaa kysymään naapurin mielipidettä asiasta. Linkki tähän ohjeistukseen on lähetetty hakijalle sähköpostitse 14.8.2024.

Lopuksi:

Vastineeseen liitetään hakijan ja kaupungin välinen sähköpostikirjeenvaihto ajalta 14.8.2024–24.2.2025, koska valitukseen on sisällytetty asiayhteydestään irrotettuja lauseita kirjeenvaihdosta. Kirjeenvaihdosta ilmenee muun muassa myös, että hakija on itse prosessin alussa käyttänyt ilmaisua kataja-aita tai pylväskataja-aita (hakemukset 14.8., 20.9. ja 19.10.2024). Kirjeenvaihdosta ilmenee myös, että hakijalle on 14.8.2024 kerrottu, että istutetut katajat eivät sovellu luonnonsuojelulain nojalla suojeltaviksi. Asemakaavan muuttamista koskeva hakemus (20.9.2024) on peruttu sähköpostikirjeenvaihdossa ilmenevistä syistä ja 19.10.2024 haettu katajien suojelua luonnonsuojelulain nojalla.

Esittelijä on käynyt paikalla vain kerran (30.10.2024). Inhimillisen virheen takia päätöksen 13.2.2025 § 8 kuvaliitteessä on väärä päivämäärä (5.11.2024).

Liitteet 22

22-01 Valitus 13.2.2025

22-02 Lausunto 31.3.2025

22-03 Luettelo Helsingin hallinto-oikeudelle toimitettavista asiakirjoista

Päätös

Rakennus- ja ympäristölautakunta antaa Helsingin hallinto-oikeudelle seuraavan lausunnon (diaarinumero 1393/03.04.04.24/2025):

Yleistä:

Kataja on Suomen lajitietokeskuksen (laji.fi) ylläpitämän lajitiedon mukaan valoa vaativa kasvi. Elinympäristöihin kuuluvat muun muassa kangasmetsät, kalliot, laidunmaat ja tienvieret. Katajat kasvavat avoimessa ja valoisassa ympäristössä suurikokoisiksi ja tuuheiksi. Kataja on pitkäikäinen, ja voi elää yli 400-vuotiaaksi. Vanhin Suomessa kasvanut kataja eli yli 1 000-vuotiaaksi.

Loviisassa on yhteensä noin 60 luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettua luonnonmuistomerkkiä. Rauhoituspäätökset on tehty vuosina 1924–2007, ja kuusi näistä päätöksistä koskee yhden tai useamman katajan rauhoittamista (LH 2564, LH 7547, LH 9543, LH 1829, LH 7684 ja LH 904, yhteensä 9 katajaa). Näistä katajista on ympäristönsuojeluyksikön vuonna 2017 tekemässä kartoituksessa löytynyt kuusi katajaa, joko hengissä, keloutuneena tai lahoamisvaiheessa. Kaikki vuonna 1924 rauhoitetut katajat löytyivät vuonna 2017 maastosta elossa tai keloutuneena.

Loviisan luonnonmuistomerkkeinä rauhoitetut katajat ovat (tai ovat olleet) kaikki huomattavan suurikokoisia ja paksurunkoisia. Katajat ovat rauhoitushetkellä kasvaneet niille tavanomaisessa avoimessa ympäristössä ja niillä on ollut maisemallinen arvo.

Rauhoitettujen luonnonmuistomerkkien lisäksi Loviisassa kasvaa runsaasti muitakin maisemallisesti merkittäviä iäkkäitä ja suurikokoisia katajia. Tällaisia katajia on muun muassa Segersbyn, Malmgårdin ja Rönnäsin alueiden valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkailla perinnebiotoopeilla sekä lukuisissa muissa avoimissa ympäristöissä.

Luonnonsuojelulain 95. §:n kriteerit:

Luonnonsuojelulain (LSL:n) 95. §:n 1. momentin mukaan luonnonmuodostuma voidaan määrätä rauhoitetuksi luonnonmuistomerkiksi, jos suojelulle saman momentin mukaisen syyn vuoksi (erityinen kauneus, harvinaisuus, maisemallinen merkittävyys, tieteellinen arvo) on erityisesti aihetta. Kriteerit luonnonmuistomerkkin rauhoittamiseksi ovat siis korkeat, eikä hakijalla ole subjektiivista oikeutta saada myönteistä rauhoittamispäätöstä. Rakennus- ja ympäristölautakunta on päätöksessään 13.2.2025 § 8 todennut, että rauhoittamisen kriteereistä ei yksikään täyty.

Luonnonmuodostuma

Rakennus- ja ympäristölautakunta on päätöksessään todennut, että Pitkäniityntien kataja-aita ei ole luonnonmuodostuma. Katajat kasvavat tiiviissä ja suorassa rivissä tontin rajalla tavalla, joka ei ole katajalle luontainen. Koska tätä tulkintaa on edelleen kyseenalaistettu valituksessa, on katajien historiaa selvitetty tarkemmin. Katajat istuttaneiden sukulainen on lausunut, että hänen isovanhempansa ovat istuttaneet kataja-aidan, ja tämä on todennäköisesti tapahtunut 1950-luvulla talon rakentamisen jälkeen. Kataja-aitaa on sen jälkeen tarpeen vaatiessa hoidettu muun muassa leikkaamalla.

Vaikka joissain kunnissa on rauhoitettu luonnonmuodostelmien lisäksi myös istutettuja puita, tämä ei tarkoita sitä, että LSL:n 95. §:n 1. momentin sanamuotoa pitäisi kautta linjan tulkita laveasti. Loviisassa on rauhoitettu useita pihapiireissä kasvavia puita, mutta puiden ikä/koko rauhoitushetkellä huomioiden ne lienevät luontaisesti paikalla kasvavia.

Valituksessa on mainittu ja siihen on liitetty Vantaan Nissbackaa koskeva luonnonmuistomerkkipäätös. Kyseessä olevasta päätöksestä ilmenee selkeästi, että päätöksellä on rauhoitettu vain puita. Maareliefi on suojeltu

myöhemmin asemakaavassa.

Kauneus

Pitkäniityntien katajat ovat kasvaneet luonnossa kasvaviin katajiin verrattuna varsin lähekkäin, ja niiden elintilaa rajoittavat ja niitä varjostavat tämän lisäksi pensasaidan muut puut. Ainakin kolme katajaa on hakemuksen mukaan jo kuollut suhteellisen nuoresta iästään huolimatta. Tämä johtunee ahtaasta ja varjoisasta kasvuympäristöstä. Kataja-aidassa on lähimpänä tontin liittymää vain yksi kataja, jolla on ollut riittävästi elintilaa ja valoa kasvaa suurikokoiseksi ja tuuheaksi. Tämä käy ilmi hakemukseen liitetyistä 30.11.2024 otetuista kuvista, jotka rakennus- ja ympäristölautakunnalla on ollut käytössään.

Kauneus on subjektiivinen käsite, mutta hyvin voivat ja tuuheat katajat lienevät yleisen käsityksen mukaan kauniimpia kuin harvaoksaiset katajat.

Harvinaisuus

Helsingin yliopiston luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämien levinneisyyskarttojen mukaan katajan prosenttifrekvenssi koko maan tasolla on yhden neliökilometrin ruudulla 95. Toisin sanoen laji on erittäin yleinen koko maassa, mukaan lukien Loviisassa, kuten edellä on todettu.

Loviisassa on luonnonmuistomerkeinä rauhoitettu joitain harvinaisia puita, esimerkkinä vuosina 1968 (LH 10126) ja 1980 (LH 3230a) rauhoitetut kynäjalavat.

Pitkäniityntien katajat eivät katajiksi ole esimerkiksi harvinaisen vanhoja tai kookkaita. Katajilla ei myöskään ole harvinaista kasvutapaa.

Maisemallinen merkittävyys

Maisemallisten arvojen takia rauhoitetut luonnonmuistomerkit ovat usein suurikokoisia puita tai kiviä, jotka ovat maaston hallitsevia elementtejä. Loviisassa tällaisia ovat esimerkiksi vuonna 1927 rauhoitettu Hudön mänty (LH 1744), vuonna 1965 rauhoitettu Ollaksen tammi (LH 9945) ja vuonna 1968 rauhoitettu Ekebon saarni (LH 3648, päätös rauetettu vuonna 2022).

Vanhoja, suurikokoisia ja maisemallisesti merkittäviä katajia esiintyy Loviisan alueella runsaasti. Pitkäniityntien kataja-aita ei ole edellä mainittuihin puihin tai katajiin verrattuna maisemaa hallitseva elementti tai maisemallisesti merkittävä, varsinkin kun katajien seassa kasvaa runsaasti myös muita puita (esimerkiksi vaahteraa ja pihlajaa) mistä johtuen katajia on kesäaikaan osin vaikea erottaa.

Tieteellinen arvo

Luonnonmuistomerkin tieteellinen arvo voi puiden kohdalla perustua esimerkiksi harvinaiseen kasvutapaan, merkittävään kokoon, huomattavaan ikään tai harvinaiseen mutaatioon. Loviisassa tällaisia ovat esimerkiksi vuosina 1961, 1964, 1968 ja 2007 rauhoitetut käärme- tai kampakuuset (LH 5856, LH 317, LH 10127, Loviisan kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta 7.6.2007 § 17) ja vuonna 1993 rauhoitettu kaksoismänty (Ruotsinpyhtään kunnanvaltuusto 25.1.1993 § 30). Pitkäniityntien kataja-aidalla ei ole tällaisia luonnonsuojelulain tarkoittamia tieteellisiä arvoja.

Kuuleminen:

Kuulemiseen liittyen päätöksessä 13.2.2025 § 8 todetun lisäksi rakennus- ja ympäristölautakunta toteaa, että Loviisan kaupungin nettisivuilla on monen muun kunnan (esim. Sipoo, Inkoo, Kerava, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula) tavoin ohjeistettu luonnonmuistomerkkihakemusten

yhteydessä hakijaa kysymään naapurin mielipidettä asiasta. Linkki tähän ohjeistukseen on lähetetty hakijalle sähköpostitse 14.8.2024.

Lopuksi:

Vastineeseen liitetään hakijan ja kaupungin välinen sähköpostikirjeenvaihto ajalta 14.8.2024–24.2.2025, koska valitukseen on sisällytetty asiayhteydestään irrotettuja lauseita kirjeenvaihdosta. Kirjeenvaihdosta ilmenee muun muassa myös, että hakija on itse prosessin alussa käyttänyt ilmaisua kataja-aita tai pylväskataja-aita (hakemukset 14.8., 20.9. ja 19.10.2024). Kirjeenvaihdosta ilmenee myös, että hakijalle on 14.8.2024 kerrottu, että istutetut katajat eivät sovellu luonnonsuojelulain nojalla suojeltaviksi. Asemakaavan muuttamista koskeva hakemus (20.9.2024) on peruttu sähköpostikirjeenvaihdossa ilmenevistä syistä ja 19.10.2024 haettu katajien suojelua luonnonsuojelulain nojalla.

Esittelijä on käynyt paikalla vain kerran (30.10.2024). Inhimillisen virheen takia päätöksen 13.2.2025 § 8 kuvaliitteessä on väärä päivämäärä (5.11.2024).

Liitteet 22

22-01 Valitus 13.2.2025

22-02 Lausunto 31.3.2025

22-03 Luettelo Helsingin hallinto-oikeudelle toimitettavista asiakirjoista

Jakelu

Helsingin hallinto-oikeus, sähköisesti